

מרכז בגין-סאדאת למחקרים אסטרטגיים

אי-מוסריותה של החלטת בית הדין בהאג מאת ד"ר חנן שי

מבט מבס"א, מס' 1,970, 16 במרץ 2021

תקציר: במאי 2014 קונן האפיפיור פרנציסקוס במהלך ביקור ביד ושם: "אדם איכה? עד אנה הגעת? למה הפכת? לאילו זוועות נעשית מסוגל? מה גרם לך להגיע לשפל שכזה?" החלטת בית הדין הפלילי הבינלאומי בהאג לנקוט באמצעים כלפי קורבנותיהם של אלה שהפכו את ילדיהם ל"פצצות אדם" ול"מגינים אנושיים" ולא כלפי מבצעי זוועה בלתי-אנושית זו היא שפל המהדהד מחדש את זעקת האפיפיור.

המוסר המניע את המדינות שתובעות מבית הדין בהאג לבטל את החלטתו הוא אוניברסלי משום שערכיו נגזרו מהיוניברס - העולם וחוקי הטבע שלו - ולכן הם מחייבים כל בן אנוש. אירוע "העקידה" בו האדם הפסיק להקריב ילדים, שהקרבתם מתנגשת חזיתית ביצר אהבת וחמלת הורה על ילדיו החקוק בטבע האדם, הוא דוגמה אחת למקור ערכי המוסר האוניברסלי.

אירוע זה הפך למכונן בתרבות המערבית משום שמתרבות חומרית המקדשת את המוות ומאדירה אותו בהקמת מזולאומים מפוארים כדוגמת הפירמידות וקבר כורש האדם עבר בקפיצה נחשנית לתרבות הומניסטית: תרבות אוהבת אדם המקדשת את החיים ומגינה עליהם באמצעות מוסר הומניסטי שבמרכזו ערך "קדושת החיים" וערכים תומכי חיים נוספים כ"כבוד האדם", "חירות", "אהבת הזולת", ו"צדק".

בחירות יש סיכון עליו עמד האפיפיור בקינתו ב"יד ושם": "האב ידע את הסיכון שבחירות; הבין שהבן יכול היה לאבד את עצמו... אולם, אולי אף האב לא יכול היה לדמיין נפילה שכזו, תהום שכזו!" אם נבצר מ"האב" לדמיין את הזוועה שביצעו רוצחי יהודים במאה הקודמת, איך יכול היה לדמיין את הזוועה המתרחשת במאה הנוכחית: הורים פלסטינים המבקשים לרצוח יהודים על-ידי הפיכת ילדיהם ל"פצצות אנושיות" ו/או "מגינים אנושיים" לארגוני חבלה המשגרים רקטות לעבר ישובים יהודיים.

עיוורונם של שופטי בית הדין בהאג לזוועה זו משקף ניתוק מהמוסר שלקידום ערכיו הוקם בית הדין ומעמת את תרבות המערב עם שתי סכנות ציביליזציוניות חמורות:

1. טריוויאליזציה של הזוועה הפלסטינית חוצת גבולות האנושיות והכשרתה כמעשה שהוא אמנם לא חוקי, אך בגדר אנושי.

2. מתן לגיטימציה לסינקרטיזם ערכי-ציביליזציוני שישראל היא קורבנו כבר עשרות שנים ושתוצאתו ברורה לחלוטין: לא בני-תרבות שהתנהגותם כבולה בכבלי המוסר והחוק אלא אנרכיסטים החופשיים מעול חוק ומוסר הם אלה המנצחים בניצוח בית הדין בהאג.

סכנות אלה מובילות לשתי מסקנות ראשיות:

1. תרבות שנועדה להגן על החיים שנותנת לגיטימציה, גם אם עקיפה, לתרבות המקדמת אובדן חיים מסתכנת באובדנה שלה עצמה.

2. על מנת למנוע מחזון עוועים זה להתגשם אין לאפשר לאלה שהשילו מעליהם צלם אנוש וחצו את גבול האנושיות בהפיכת ילדיהם לפצצות אנושיות ליהנות מהגנת החוק ומצדק משפטי שנועדו לאלה המשתייכים לתרבות החיים.

לתהום זו אחראי בין היתר הליברליזם הפרוגרסיבי שאומנם דבק במוסר האוניברסלי ובערכיו אך פירשם באופן המנתקם מהטבע וחוקיו ובכלל זה מטבע האדם. התוצאה היא סינקרטיזם ערכי המשסע את החברות הדמוקרטיות תוך התממשות דברי הנביא: "הוי האמרים לרע טוב ולטוב רע שמים חשך לאור ואור לחשך שמים מר למתוק ומתוק למר."

דוגמה בולטת לטשטוש ערכי מסוכן זה היא ברית האנרכיסטים חובקת-העולם שנרקמה, גם אם לא בהכרח במכוון, בין הליברליזם הפרוגרסיבי לבין הג'יהאד לסוגיו בעולם: מחד גיסא, חתירה אחורה להשבת האדם לטרום-תרבות ומוסר ולקידוש המוות, ומאידך גיסא, דחיפה קדימה לעתיד משוחרר מכבלי כל מהות זהותנית וגבול מוסרי אמיתי תואם הטבע וחוקיו. בנקודה זו - עולם נטול גבולות - דרכיהם מצטלבות, ולעין הסערה של הצטלבותם בהאג נקלעה ישראל.

תחת שתעמוד לדין כחשודה בביצוע פשעי מלחמה, על ישראל וכל הנאמנים למוסר האוניברסלי לעמוד מול האג ולתבוע כשם ששאל האפיפיור: "אדם איכה? עד אנה הגעת? למה הפכת? מה גרם לך להגיע לשפל שכזה?"

* ד"ר חנן שי הוא מרצה לחשיבה אסטרטגית מדינית וצבאית בחוג למדעי המדינה באוניברסיטת בר-אילן